تحقیقات بتن سال دهم، شمارهٔ سوم پاییز ۹۶ ص ۹۴ – ۸۱ تاریخ دریافت: ۹۵/۸/۱۱ تاریخ پذیرش: ۹۶/۴/۱۲

بررسی آزمایشگاهی پارامترهای ناشی از خوردگی در تیرهای بتنی حاوی نانوولاستونیت

حسین بهشتی نژاد دانشجوی دکتری عمران سازه، دانشگاه سیستان و بلوچستان محمود میری^{*} دانشیار گروه مهندسی عمران، دانشگاه سیستان و بلوچستان محمد رضا قاسمی استاد گروه مهندسی عمران، دانشگاه سیستان و بلوچستان

چکیدہ

یکی از راههای تشخیص خرابی و در نتیجه افزایش عمر مفید سازههای بتن مسلح در محیط های مخرب، سنجش پارامترهای ناشی از خوردگی به صورت دوره ای است. در این تحقیق تعداد ۱۰ عدد تیر بتنی مسلح به ابعاد ۱۰۰×۱۵۰۰×۱۵۰۰ میلی متر در دو گروه: بتن معمولی (NC) و بتن حاوی نانوولاستونیت (NCW) جهت ارزیابی در برابر خوردگی ساخته و در معرض همزمان اعمال بار و خوردگی تسریع شده قرار گرفتند. ارزیابی خوردگی با استفاده از اندازه گیری اختلاف پتانسیل نیم پیل، مقاومت الکتریکی و کاهش جرم میلگرد صورت پذیرفت. نتایج نشان می دهد اختلاف پتانسیل و مقاومت الکتریکی در نمونه های NCW نسبت به نمونه های NC بهبود یافته به گونه ای که مقدار اختلاف پتانسیل در درجات کم خوردگی در نمونه های NC%، نسبت به نمونه های NC منفی تر است. همچنین مقدار مقاومت الکتریکی تیرهای NCW به طور میانگین حدود ۲/۱ برابر نمونه های NC می باشد. از دیگر نتایج این تحقیق، اختلاف ۳% کاهش جرم در نمونه های NCW نسبت به نمونه های NC می باشد. از دیگر نتایج این تحقیق، اختلاف ۳%

واژدهای کلیدی: تیر بتن مسلح، خوردگی، اختلاف پتانسیل نیم پیل، مقاومت الکتریکی، نانو ولاستونیت.

^{*} نويسنده مسئول: .Mmiri@eng.usb.ac.ir

۱ – مقدمه

خوردگی میلگرد در بتن یکی از دلایل اصلی خرابی سازههای بتن مسلح میباشد. زمانی که یک سازه بتن مسلح در یک محیط خورنده قرار می گیرد یون کلراید به داخل بتن نفوذ کرده و در نهايت خود را به سطح ميلگرد ميرساندو با از بين بردن لايه قليايي محافظ سطح میلگرد، خوردگی شروع میشود [۱]. با شروع خوردگی میلگرد در بتن، آهن به اکسید با افزایش حجمی تا ۶ برابر نسبت به حجم اولیه تبدیل میشود که میزان این افزایش حجم بستگی به شرایط اکسیداسیون دارد. افزایش حجم سبب ایجاد تنش های کششی بر روی بتن محصور کننده میلگرد می شود و در نهایت منجر به ترک خوردگی پوشش بتنی میلگرد می گردد. این ترکها بهصورت طولی در امتداد میلگردها توسعه مییابند و با ترک،های ناشی از خمش که معمولا عمود بر میلگردها میباشند متفاوت هستند [۲]. ترک ناشی از خوردگی بهعنوان یک معیار برای طول عمر بهرهبرداری، تأثیر قابل توجهی بر دوام سازههای بتن مسلح دارد. از آنجایی که ترکها سبب افزایش سرعت نفوذ و در نتیجه افزایش سرعت خوردگی و توسعه خرابی میشوند پایش سریع قبل از خرابیهای قابل مشاهده امری ضروری است. بهتازگی روشهای ارزیابی و پایش غیرمخرب جهت تخمین خوردگی و ارزیابی محیط خورنده مورد استفاده قرار مى گيرند.اندازه گيرى مقاومت الكتريكى، قطبش خطى، ترموگرافی مادون قرمز و پتانسیل نیم پیل از روش،های مرسوم جهت تعیین خوردگی وارزیابی محیط خورنده میباشند [۳ و ۴]. روش اندازه گیری مقاومت پلاریزه روشی ارجح است که شرایط خورندگی را از طریق اندازه گیری مقاومت الکتریکی بتن ارزیابی می کند اگرچه این روش به دما و رطوبت حساس است اما با عنایت به شرایط پایدار آزمایشگاهی در کارهای محققین مختلفی مورد استفاده قرار گرفته است. روش پتانسیل نیم پیل روش مناسب و قابل قبولی است که معیارهای مشخصی را برای احتمال خوردگی ارائه ميدهد. در روش پتانسيل نيم پيل اختلاف پتانسيل بين يک الکترود خارجی واقع بر سطح بتن و میلگرد قرار گرفته در بتن با یک ولتمتر امپدانس بالا اندازهگیری میشود [۵]. استفاده از روش اندازه گیری پتانسیل نیم پیل به صورت کیفی برای سنجش وضعیت [۱۰]. «سلیمان» و همکاران در سال ۲۰۱۴ تأثیر ولاستونیت در خوردگی میلگرد در بتن اولین بار توسط «استارت فول» در سال ۱۹۷۵ در یک مقاله علمی ارائه گردید. بر اساس کارهای استارت

فول و «اسپلمن» و «ون دویر» استاندارد ASTM C876 برای اندازه گیری پتانسیل نیم پیل میلگردهای غیرپوششدار اولین بار در سال ۱۹۷۷ منتشر شد [8]. در دهههای اخیر اندازه گیری پتانسیل نیم پیل در مطالعات آزمایشگاهی و میدانی برای سنجش وضعیت خوردگی میلگرد در بتن و احتمال خوردگی مورد استفاه قرار گرفته است. استفاده از افزودنیها در بتن جهت کاهش تخلخل و در نتیجه کاهش نفوذپذیری در کار محققین زیادی مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته است. میکروسیلیس، خاکستر بادی، زئولیت، متاكائولن از جمله این افزودنی هاست. نفوذپذیری بتن را می توان با اصلاح ساختار ماتريسي و كاهش تخلخل بتن كنترل نموده و مانع از نفوذ رطوبت، اکسیژن و یونهای مخرب به داخل بتن شد. این مهم معمولا با استفاده از افزودنیهای طبیعی و سایر افزودنیهای اصلاح کننده با قابلیت نفوذناپذیری انجام می شود [۷]. رسیدن به یک طرح اختلاط با طول عمر بهرهبرداری زیاد از طریق حفظ منابع، کاهش آلودگیهای زیست محیطی و کاهش هزینه تعمیر و نگهداري به طبيعت كمك نموده و سبب توسعه يايدار مي شود. در میان افزودنی.های موجود مورد مطالعه در بتن ولاستونیت با ساختاري سوزني و فيبري شكل كه ساختار ماتريسي بتن را اصلاح می کند و سبب بهبود خواص مکانیکی و دوام بتن میشود کمتر

مورد مطالعه قرار گرفته است. ولاستونیت یا متاسیلیکات کلسیم یک ماده معدنی طبیعی است که از واکنش بین سنگ آهک و سیلیس در ماگمای داغ ایجاد می شود. در مطالعات اخیر ولاستونيت بهعنوان ذرات فيبرى شكل در بتن مورد استفاده قرار گرفته و نشان داده شد که ویژگیهای بتن را بهبود میبخشد [۸]. در سال ۲۰۱۱، نی و همکاران با تحقیق بر روی ویژگی های بتن های اتو كلاو شده حاوى ولاستونيت نشان دادند كه ميزان ولاستونيت بهینه جهت افزودنی در بتن ۱۵٪ جای گزینی وزنی سیمان است که این میزان مقاومت خمشی را تا ۳۰٪ و مقاومت فشاری را تا ۱۰٪ افزایش می دهد [۹]. در سال ۲۰۱۳ «ژانگ» با کار بر روی خصوصیات دوام بتن حاوی ولاستونیت و خاکستر بادی نشان داد اضافه نمودن حدود ۱۵٪ از ترکیب حاوی ولاستونیت و خاکستر بادی می تواند خصوصیات مکانیکی و دوام بتن را بهبود بخشد بتن های با سن کم و عملکرد بالا را مورد بررسی قرار دادند، ایشان نشان دادند که اضافه نمودن میکرو فیبرهای ولاستونیت مقاومت

تحقیق حاضر به منظور ارزیابی دوام تیرهای حاوی نانوولاستونیت، پارامترهای ناشی از خوردگی درطول تیر در بازه زمانی اعمال دوام بتن.های حاوی ولاستونیت را مورد بررسی قرار دادند. آن.ها خوردگی مورد بررسی قرار گرفتند. بدین منظور دو سری تیر نشان دادند جای گزینی ۱۰ تا ۱۵ درصدی ولاستونیت بهجای ساخته شد، که در طرح اختلاط سری اول از بتن معمولی و در سری سیمان می تواند باعث بهبود خواص مکانیکی و دوام بتن شود. با 🛛 دوم از نانوولاستونیت استفاده گردید. سطوح خوردگی هدف در جای گزینی ولاستونیت ماتریس مواد چسبنده بتن سخت در و پنج سطح ۲٪، ۵٪، ۱۰٪، ۱۵٪ و ۲۵٪ می باشند. به منظور شبیه سازی متراکم تر می شود. این جایگزینی در راستای کاهش مصرف شرایط واقعی به هنگام خوردگی، تیرها تحت بار به صورت همزمان سیمان، کاهش آلودگی و کاهش هزینه ها مؤثر خواهد بود [۱۲]. قرار گرفتند. پارامترهای اختلاف پتانسیل نیم پیل، مقاومت در تحقیق میری و همکاران در سال ۲۰۱۵ از ولاستونیت در ابعاد الکتریکی در طول تیر در مدت زمان اعمال خوردگی تسریع شده نانو بهعنوان جایگزین سیمان در بتن استفاده شد و خواص اندازهگیری شد. ترکهای ناشی از خوردگی در انتهای زمان مکانیکی بتن از طریق اندازه گیری مقاومت فشاری و خمشی خوردگی هدف اندازه گیری و کاهش جرم میلگردهای کلیه تیرها

نمونه های ساخته شده در این تحقیق شامل ۱۰ عدد تیر بتنی مسلح به ابعاد ۱۰۰ mm × ۱۵۰× ۱۵۰۰ مطابق شکل ۱ می باشند. از دو عدد میلگرد آجدار با قطر ۱۲ میلیمتر و از نوع AI I I جهت میلگرد کششی و از دو عدد میلگرد آجدار با قطر ۸ میلی متر و از نوع AIII جهت میلگرد فشاری استفاده شده است. خاموتها از میلگرد بدون آج با قطر ۵ میلیمتر و با فواصل نشان داده شده در شکل۱ ساخته شدهاند. بهمنظور جلوگیری از خوردگی خاموتها، سطح آنها با اپوکسی به صورت کامل پوشش داده شد و در محل اتصال به میلگردهای کششی ایزوله الکتریکی شدند. از یک میله استیل بدون آج و با قطر ۸ میلیمتر در دوره بهرهبرداری از سازههای بتن مسلح، پایش به موقع بهمنظور 🚽 جهت کاتد در داخل بتن استفاده شد. میلگردهای کششی و کاتد جلوگیری از بروز خرابی ها امری مهم است. لذا بررسی تغییر به میزان ۵۰mm از بتن بیرونزده بودند تا اتصال الکتریکی مناسب

فشاري را بهبود بخشيده و در كاهش كرنش هاي ناشي از انقباض بتن مؤثر است [11]. کالا و همکاران در سال ۲۰۱۴ خصوصیات ارزیابی گردید. نتایج حاکی از افزایش مقاومت خمشی به میزان محاسبه گردید. ۶۳٪ و مقاومت فشاری به میزان ۹٪ میباشد. افزایش مقاومت در برابر نفوذ آب حدود ۵۰٪ با جایگزینی ۱۰٪ نانوولاستونیت به جای ۲ - ۱ مشخصات و جزئیات نمونه ها سيمان حاصل شد [٨].

> در این تحقیق برای اولین بار ولاستونیت در ابعاد نانو بهعنوان افزودنی و جایگزین بخشی از سیمان در طرح اختلاط تیرهای خمشی در ابعاد شبه واقعی مورد استفاده قرار گرفته و به منظور شبیهسازی شرایط واقعی نمونهها به طور همزمان تحت بار و خوردگی تسریع شده قرار گرفتند. پارامترهای ناشی از خوردگی اعضای خمشی شامل مقاومت الکتریکی، پتانسیل نیم پیل و جرم کاهش یافته اندازه گیری و مورد بررسی قرار گرفتند.

۲- برنامه آزمایشگاهی

ویژگیهای سازههای بتنی مسلح ناشی از خوردگی و انجام ایجاد شود. سطح کلیه میلگردها قبل از بتنریزی تمیز و عاری از تحقیقات آزمایشگاهی در این خصوص ضروری میباشد. در 🛛 هرگونه زنگزدگی احتمالی شد.

شکل ۱- طرح شماتیک تیرهای مورد استفاده

۵ عدد از تیرها (سری NCW) حاوی ۱۰٪ نانوولاستونیت و در ۵ – ۱/۹±۰٬۰۲gr/cm³ به صورت مایع و بدون یون کلر است. مقدار عدد دیگر (سری NC) از بتن معمولی استفاده شد. جهت مقایسه نمونهها از مصالح يكسان در ساخت آنها استفاده شد. تنها تفاوت تیرهای ساخته شده، استفاده از نانوولاستونیت و فوق روان کننده باشد. در طرح اختلاط نمونه های سری NCW می باشد.

۲-۲- مصالح

سیمان مصرفی، پرتلند (OPC) نوع ۲ کارخانه سیمان قاین-ایران، منطبق بر استاندارد ASTM C150 [۱۳] می باشد. نرمی سیمان ۲۹۵۰ cm²/gr و مشخصات آن در جدول ۱ ارائه شده است.

ولاستونيت مورد استفاده در اين تحقيق داراى ساختارى سوزنى و فيبرى شكل با بعد عرضي ١٠٠ تا ٥٠٠ نانومتر برابر شكل ٢ بوده که مشخصات آن در جدول ۱ ارائه شده است.

بر اساس استاندارد ASTM 2008 b) ASTMC618 بر اساس ولاستونیت در رده C پوزولانها قرار می گیرد [۱۴].

ریزدانه مورد استفاده، ماسه با اندازه حداکثر قطر اسمی ۴/۷۵ mm و مدول نرمی ۳ بوده و وزن مخصوص آن ۲/۵۷ gr/cm³ و جذب آب آن ٪۱/۵ است. درشتدانه مورد استفاده، شن با اندازه حداکثر قطر اسمی ۱۲/۷mm و دانهبندی پیوسته بوده و وزن مخصوص آن ۲/۵۲ gr/cm³ و جذب آب آن ٪۰/۹ است. دانه بندى سنگ دانه ها الزامات استاندارد ASTM C33 [10] را

بر آورده می سازد.

از فوقروان کننده SPA Plast 403 منطبق بر استاندارد ASTM

فوقروان کننده در طرح اختلاط نمونه های NCW به میزانی بود که مقدار اسلامپ در آن ها برابر نمونه های NC و مساوی ۵۰mm

طرح اختلاط نمونه های ساخته شده برابر جدول ۲ می باشد. مقاومت فشاری ۲۸ روزه نمونه های سری NC و NCW به طور میانگین به ترتیب برابر ۳۷۲ kg/cm² و ۴۰۳ kg/cm² است. عیار مصالح پودري (سيمان + نانوولاستونيت) در همه نمونهها ثابت و برابر ۲/۴۵ میباشد. در نمونه های سری NCW برابر تحقیق [۸] از ۱۰٪ نانوولاستونیت بهعنوان جایگزین سیمان استفاده شده است. میلگردهای کششی و فشاری مورد استفاده آجدار، از نوع AIII و از رده S400 و میلگرد مورد استفاده جهت خاموت، بدون آج و از رده S240 است.

C494 [۱۶] و نوع F استفاده گردید. وزن مخصوص آن شکل ۲–عکس میکروسکویی (TEM) از ذرات نانوولاستونیت

مواد	SiO ₂	Al_2O_3	Fe ₂ O ₃	CaO	MgO	SO ₃	Na ₂ O	K ₂ O	TiO ₂	L.o.I
سيمان	22/24	4/31	٣/۴.	93/D9	۲/۹۵	۱/۸۳	-	-	-	•/97
نانوولاستونيت	46/96	3/90	۲/۷۹	۳٩/٧٧	١/٣٩	•/•۵	•/19	•/•۴	•/**	4/31

درصد)	حسب	(مقادير بر	استفاده (	مورد	ستونيت	نانوولا	سيمان و	شیمیایی ۳	بصوصيات	جدول ۱- خ
-------	-----	------------	-----------	------	--------	---------	---------	-----------	---------	-----------

جدول ۲- طرح اختلاط به کاررفته در نمونههای سری NC و NCW					
hVit - h	سيمان	آب	ماسه	شن	نانوولاستونيت
طرع المكارك	(Kg/m^3)	(Kg/m^3)	(Kg/m^3)	(Kg/m^3)	(Kg/m^3)
NC	4	۱۸۰	944	690	-
NCW	36.	۱۸۰	944	690	۴.

۲-۳- ساخت تیرها و نگهداری

دو طرح اختلاط معرفي شده در جدول ۲ جهت ساخت بتن مورد خورنده تنها از یک وجه صورت پذیرفت. استفاده قرار گرفت. ارزیابی کارایی بتن با روش استاندارد ASTMC143 [۱۷] انجام شد. بتن در قالب های فلزی آماده شده، اعمال شد. قبل از اعمال جریان خوردگی، داخل حوضچه ها مطابق ریخته و از یک ویبراتور برقی به منظور ایجاد تراکم مناسب و یکنواخت به هنگام بتنریزی استفاده شد. نمونههای مکعبی ۱۵۰ میلیمتری جهت تعیین مقاومت فشاری برابر استاندارد درکلیه تیرها ایجاد گردد. BS1881-116-83 [۱۸] از هر طرح اختلاط تهیه گردید. پس از ۲۴ ساعت از بتن ریزی، تیرها از قالب خارج و تا زمان شروع آزمایش در شرایط مرطوب مراقبت و نگهداری شدند. در این تحقیق تعداد ۵ عدد تیر از گروه NC و تعداد ۵ عدد تیر از گروه NCW برابر جدول ۳ ساخته شد.

۲-٤- خوردگی تسریع شده به همراه اعمال بار

بهمنظور اعمال خوردگی در تیرهای بتن مسلح ساخته شده، از روش خوردگی تسریع شده استفاده شد. پس از گذشت ۲۸ روز از بتنریزی، تیرها تحت مواجهه با آب

نمک ۵٪ از طریق حوضچه ساخته شده بر روی وجه کششی آنها

مطابق شکل ۳ قرار گرفتند. براساس مرجع [۱۹] رویارویی با محیط

جریان از طریق یک منبع .D.C بهصورت یکنواخت به نمونهها مرجع [۲۰] به مدت ۴۸ ساعت با محلول نمک ۵٪ پر شد، تا نفوذ آب نمک به داخل نمونه ها صورت پذیرفته و شرایط نسبتا یکسانی

گروه	نمونهها	مدت زمان اعمال خوردگی (روز)	درصد خوردگی هدف (٪)		
	NC1	١٢	۲		
	NC2	٣٢	۵		
NC	NC3	۵۸	۱.		
	NC4	٨۵	10		
	NC5	147	۲۵		
NCW	NCW1	١٢	۲		
	NCW2	٣٢	۵		
	NCW3	۵۸	۱.		
	NCW4	٨۵	۱۵		
	NCW5	147	۲۵		

جدول ۳- نمونه های آزمایش شده

شکل ۳- طرح شماتیک خوردگی واعمال بار همزمان در تیرهای بتنی مسلح

قطب مثبت منبع به آند و قطب منفی به کاتد متصل شد. کاتد یک 💿 با توجه به این مسأله که در سازههای واقعی خوردگی همزمان با میله استیل با قطر ۸ میلیمتر میباشد که مطابق مرجع [۱۹] داخل تحمل بارهای بهرهبرداری میباشد و اعمال این دو به صورت بتن قرار گرفت. جریان اعمالی به استناد مرجع [۲۱] کمتر از همزمان اثر همافزایی بر میزان خوردگی میلگرد و در نتیجه خرابی ۲۰۰ A/cm²μ و به صورت متوسط A/cm²μ در نظر گرفته سازه دارد، لذا به منظور شبیه سازی شرایط واقعی، تیرها تحت شد.

ساعت تعویض شد. دما و رطوبت محیط در طی فرآیند خوردگی شد. مقدار بار به گونهای میباشد که از لنگر خمشی ترک به منظور جلو گیری از بروز خطا در هنگام قرائت دادهها ثابت نگه خوردگی تیر کمتر است. بار گذاری به صورت ثقلی و چهارنقطهای داشته شد.

خوردگی همزمان با اعمال بار قرار گرفتند. بار ثقلی وارده بر اساس آب نمک داخل حوضچهها به منظور اکسیژن رسانی بهتر هر ۷۲ مرجع [۲۲] به میزان ۸٪ ظرفیت نهایی مطابق شکل ۴ در نظر گرفته بوده و مقدار آن در طول انجام آزمایش ثابت است.

کلیه آزمایشات در آزمایشگاه بتن دانشگاه سیستان و بلوچستان و در این تحقیق از دستگاه گالواپالس با بهره گیری از روش آزمایشگاه بتن دانشگاه آزاد اسلامی بیرجند انجام شد. گالوانواستاتیک و بر پایه تکنولوژی FORCE دانمارک برای

شکل۴- نمونهها تحت اعمال بار و خوردگی همزمان

۲-0- اندازه گیری اختلاف پتانسیل نیم پیل

تعیین پتانسیل نیم پیل در این تحقیق بر اساس استاندارد ASTMC876[۲۳]با استفاده از الکترود مرجع (Cu-CuSO4) در نقاط مشخص شده مطابق شکل ۳ در وجه جانبی تیر، در امتداد میلگردهای کششی و به صورت هفتگی صورت پذیرفت. دما، رطوبت محیط و رطوبت سطح نمونه ها در هنگام برداشت، ثابت نگه داشته شدند.

۲-۳- اندازه گیری مقاومت الکتریکی بتن مقاومت الکتریکی بتن یکی از پارامترهای تأثیر گذار بر سرعت خوردگی میلگرد در بتن میباشد. مقاومت الکتریکی کم بتن سبب تسریع در انتقال یونها میشود [۲۴].

در این تحقیق از دستگاه گالواپالس با بهره گیری از روش گالوانواستاتیک و بر پایه تکنولوژی FORCE دانمارک برای اندازه گیری مقاومت الکتریکی بتن مورد استفاده قرار گرفت. طرح شماتیک و نحوه اندازه گیری این روش در شکل۶ نشان داده شده است. جنس الکترود مرجع این دستگاه Ag/AgCl میباشد.

۲-۲- اندازه گیری تر کها

پس از اتمام مدت زمان خوردگی هر تیر با قطع جریان، عرض ترکهای ناشی از خوردگی در امتداد میلگردهای کششی در طول تیر توسط یک میکروسکوپ چشمی با بزرگنمایی ۳۵x و دقت ۰/۰۲mm

۲-۸-تعیین جرم کاهش یافته

پس از اتمام مدت زمان خوردگی هر تیر، نمونهها شکسته، میلگردهای کششی خارج و بر اساس ASTM G1-03 [۲۵] سطح آنها عاری از زنگذردگی گردید. در ادامه با استفاده از ترازوی با دقت ۱gr، کلیه میلگردها توزین و نتایج ثبت و با وزن اولیه مقایسه و میزان کاهش جرم محاسبه شد.

شکل۵- اندازه گیری اختلاف پتانسیل نیم پیل در تیرها

شکل۶-اندازه گیری مقاومت الکتریکی تیرها با استفاده از دستگاه گالواپالس

۳- بحث و نتايج

۳-۱-۱ اختلاف يتانسيل نيم ييل

شکل ۷ تغییرات اختلاف پتانسیل نیم پیل تیرهای بتنی مسلح NC و NCW را در برابر مدت زمان اعمال خوردگی برای موقعیتهای میشود. مختلف در طول تير نشان ميدهد.

> همانگونه که در شکل ۷ مشاهده می شود مقدار اختلاف پتانسیل نیم پیل در تیرهای NC نسبت به تیرهای NCW منفی تر است. علت این موضوع مقاومت کمتر بتن معمولی نسبت به بتن حاوی نانوولاستونیت در برابر نفوذ یونهای کلر و در نتیجه احتمال خوردگی بیشتر میلگردها در تیرهای NC نسبت به تیرهای NCW است. مقدار اختلاف پتانسیل در نقطه میانی تیر (Location ۳) در تیرهای NC پس از ۱۲ روز از شروع خوردگی تسریع شده و در تیرهای NCW پس از ۳۲ روز از شروع خوردگی نسبت به سایر نقاط منفى تر شده است.

افزایش کرنش های میانی تیر و در نتیجه بازشد گی عرض ترکها برای نمونه های NC: در این ناحیه به علت اعمال بار در حین خوردگی و لنگر بیشتر، روند خوردگی میلگرد در موقعیت میانی تیر را تسریع نموده و سبب منفى تر شدن مقدار اختلاف پتانسيل اين بخش از تير نسبت به ساير بخش ها می گردد.

با بررسی شکل ۷ مشاهده میشود در تیرهای NCW مقدار اختلاف پتانسیل نیم پیل در برداشتهای اول و دوم تقریبا برابر بوده نانوولاستونیت ساختار متراکم تری نسبت به نمونه های سری NC بر آورد نمود. داشته و در برابر شرایط محیطی مخرب از خود مقاومت بیشتری بر اساس شکل ۸ همان طور که مشاهده می شود به منظور رسیدن به نشان میدهند، اما پس از آن با ایجاد ترک در پوشش بتنی میلگرد، درصدهای برابر کاهش جرم، میزان کاهش اختلاف پتانسیل در روند نزولي نسبتا ثابتي مشاهده گرديد.

مشاهده می گردد میزان اختلاف پتانسیل در زمان شروع خوردگی نمونههای NCW بیشتر از نمونههای NC میباشد. پس از آن برای تیرهای NC5 و NCW5 به ترتیب برابر (mV) ۴۷۵- و سرعت کاهش تقریباً با نمونههای NC برابر می شود. علت این امر (mV) ۳۸۵– و در زمان یایان خوردگی به ترتیب برابر -۶۳۹/۸(mV) و ۶۲۰(mV) است.

این نتایج نشان میدهد تأثیر نانوولاستونیت بر میزان اختلاف رسیدن به درجات بالای خوردگی با ایجاد ترک مقدار مقاومت پتانسیل در شروع خوردگی بیشتر است به گونهای که سبب بهبود الکتریکی نمونهها کاهش می یابد.

اختلاف پتانسیل نیم پیل به میزان حدود ۱۹٪ در تیر NCW5 نسبت به تیر NC5 میشود. اما با شروع خوردگی و ایجاد ترک در پوشش بتنی میلگرد، نقش آن در فرایند خوردگی کمرنگ تر

به هر حال نانو ولاستونيت نقش مؤثري در كاهش احتمال خوردگي دارد به گونهای که متوسط میزان اختلاف پتانسیل در طول دوره خوردگی برای تیر NC5 برابر (mV) ۵۹۹– و برای تیر NCW5 برابر (mV) ۵۶۶-است. در خصوص سایر تیرهای تحت آزمایش نیز روند مشابهی مشاهده گردید.

در شکل ۸ رابطه بین کاهش اختلاف پتانسیل نیم پیل و درصد کاهش جرم برای نمونههای NC و NCW نشان داده شده است. رابطه غیرخطی مناسبی بین کاهش اختلاف پتانسیل و درصد کاهش جرم در نمونه های NC و NCW وجود دارد. میزان کاهش اختلاف پتانسیل بر اساس روابط ۱ و ۲ بهدست می آید:

$$\Delta E_{Corr} = -170.14 \times \exp(-\frac{1.27}{CL}) \qquad R^2 = 0.9955 \qquad (1)$$
Even is the second s

 $\Delta E_{Corr} = -244.56 \times \exp(-\frac{1.32}{CL})$ $R^2 = 0.9685$ (٢) که در روابط ۱ و ۲ ΔE_{Corr} میزان کاهش اختلاف پتانسیل نیم پیل در اثر خوردگی نسبت به مقدار اولیه و CL درصد کاهش جرم و تغییرات ناگهانی در برداشت سوم رخ داده است، این در حالی تئوری میلگرد میباشد. به استناد روابط فوق می توان با استفاده از است که در تیرهای سری NC این افت در برداشت دوم دیده تست غیرمخرب HCP و پایش دورهای، وضعیت خوردگی میشود. در واقع نمونههای سری NCW به علت دارا بودن میلگردهای سازههای تحت شرایط محیطی مخرب را ارزیابی و

نمونه های NCW بیشتر از نمونه های NC است. با افزایش با بررسی نمودار مربوط به دو تیر NC5 و NCW5 در شکل ۷ خوردگی از ۲٪ تا ۵٪ میزان رشد کاهش اختلاف پتانسیل در مقاومت الكتريكي اوليه بالاتر نمونههاي NCW تسبت به نمونههای NC میباشد که پس از افزایش میزان خوردگی و

شكل ٧- اختلاف پتانسيل نيم پيل تيرهاي تحت خوردگي، الف) با نانوولاستونيت ب) بدون نانوولاستونيت

٨٨ / تحقيقات بتن، سال دهم، شمارهٔ سوم

3-2- مقاومت الكتريكي شکل ۹ میانگین مقاومت الکتریکی تیرهای NC و NCW را در طی دوره خورد گی به طور همزمان با تغییرات اختلاف پتانسیل نیم دست می دهند. زمان مرتبط با آن در نمونه های NCW حدود دو پیل نشان میدهد. همان طور که مشاهده می گردد مقدار مقاومت برابر نمونه های NC می باشد. الکتریکی بتن حاوی نانوولاستونیت در کلیه تیرهای NCW1 تا درناحیه دوم (Region 2) روند کاهش اختلاف مقاومت NCW5 بیشتر از تیرهای با بتن معمولی NC1 تا NC5 است. میزان این اختلاف در ابتدای دوره خوردگی بیشتر بوده و با گذر زمان و ترکخوردگی پوشش بتنی میلگرد کاهش مییابد. به گونهای که مقدار مقاومت الکتریکی در تیرهای NC5 و NCW5 الکتریکی نمونههای دو رده NC و NCW به حداقل مقدار در شروع فرایند خوردگی تسریع شده به ترتیب برابر ۲/۱kΩ و میرسد (Region 3). ۶/۱kΩ است، حال آن که در انتها مقادیر آنها به ترتیب برابر شکل ۱۱ رابطه بین اختلاف پتانسیل الکتریکی (HCP) و مقاومت ۰/۲kΩ و ۰/۲kΩ می شود.

در این شکل، روند تغییرات اختلاف پتانسیل نیم پیل و مقاومت شکل مشاهده می گردد منحنی برازش شده از دقت بالایی الکتریکی تیرهای NC و NCW به صورت همزمان در طول دوره برخوردار است. خوردگی نشان داده شده است. مشاهده می شود با گذر زمان و كاهش مقاومت الكتريكي، مقدار اختلاف پتانسيل نيم پيل منفي تر مي باشد. می شود. نقطه شکست نمودار اختلاف پتانسیل نیم پیل با تغییرات ناگهانی مقاومت الکتریکی همخوانی دارد که این امر ناشی از ایجاد ترکهای مؤثر در پوشش بتنی میلگرد میباشد.

> در واقع با شروع خوردگی و ایجاد ترک ناشی از آن در پوشش بتنی میلگرد، مقاومت الکتریکی کاهش یافته و با افزایش میزان نفوذ يون كلرايد، اكسيژن و رطوبت ميزان خوردگی افزايش می یابد و نقش پوشش بتنی در دوام نمونه های بتن مسلح کاهش مى يابد. ولاستونيت با افزايش مقاومت بتن در برابر نفوذ پذيرى، مقاومت الکتریکی بتن را افزایش داده که این امر سبب افزایش عمر مفید نمونه های بتن مسلح در شرایط خوردنده می گردد. شکل ۱۰ تغییرات اختلاف مقاومت الکتریکی متوسط در تیرهای NC5 و NCW5 را نشان می دهد. همان طور که مشاهده می گردد در ناحیه اول (Region 1) مقدار اختلاف مقاومت الکتریکی در 🤍 برداشتهای اول و دوم (۰ و ۶ روز) حدود ۴kΩ بوده و پس از آن با ادامه روند خوردگی در برداشت سوم (۱۲ روز) و رسیدن به ۲٪ کاهش جرم تئوری با ایجاد ترک میزان اختلاف به صورت فاحشى كاهش يافته است.

به دلیل ایجاد ترک علاوه بر کاهش میزان مقاومت الکتریکی مقادیر مقاومت الکتریکی تیرهای دو رده NC و NCW به یکدیگر

نزدیک تر می شود. در نقاط شکست BP1 و BP2به ترتیب نمونههای NC و NCW بخش عمدهای از مقاومت خود را از الكتريكي با سرعت كمتر از ناحيه اول وجود دارد. در ادامه به دلیل گسترش ترکها میزان مقاومت الکتریکی بتن و نقش نانوولاستونیت بر آن کاهش یافته و میزان اختلاف مقاومت الکتریکی در نمونههای NC و NCW را نشان میدهد. باتوجه به معادلات ۳ و ۴ توابع برازش شده برای نمونه های NC و NCW $R_c = 0.00004 \times (HCP)^2 + 0.0506 \times (HCP) + 17.855$ (٣) $R^2 = 0.8913$

 $R_c = 0.0001 \times (HCP)^2 + 0.1247 \times (HCP) + 38.423$ (**F**) $R^2 = 0.9667$ که در آنها R_c مقاومت الکتریکی بتن و HCP اختلاف پتانسیل الكتريكي مي باشد.

۳-۳- کاهش جرم پس از اتمام مدت زمان خوردگی، محاسبه کاهش جرم با استفاده از یک ترازوی دقیق صورت گرفت. درصد کاهش جرم واقعی بر اساس رابطه ۵ محاسبه گردید.

%Theoretical MassLoss = $\frac{(\Delta w)}{M} \times 100$ (9) $\Delta w = \frac{t \times i \times 55.847}{100}$ 2×96487

۹۰ / تحقيقات بتن، سال دهم، شمارهٔ سوم

خوردگی بر حسب آمیر است.

شکل ۱۲ (الف) و (ب) نمودار درصد کاهش جرم تئوري در مقابل درصد کاهش جرم اندازه گیری شده را به ترتیب برای نمونههای در واقع در نمونههای با مدت زمان رویارویی کم اختلاف کاهش NC و NCW نشان می دهند.

> همانطور که در شکل ۱۲ مشاهده می شود مقدار ضریب R² برای نمونه های NC و NCW به تر تیب برابر ۱۹۹۳٬ و ۱/۹۸۷۴ می باشد ميزان خطاي آن ناچيز است.

> با بررسی شکل ۱۲ همچنین مشاهده می گردد میزان شیب نمودار مربوط به NCW نسبت به NC کمتر است و تابع برازش زاویه بيشتري نسبت به نيمساز گرفته است. علت اين موضوع كاهش جرم کمتر نمونههای NCW نسبت به نمونههای NC است.

> کاهش جرم تمامی میلگردهای کششی تیرهای سریNC و NCW در شکل ۱۳ ارائه شده است.

همانطور که مشاهده می شود در کلیه تیرهای رده NC میزان کاهش جرم از تیرهای سری NCW کمتر است.دلیل این موضوع آن است که میزان خوردگی میلگرد در تیرهای NCW به علت استفاده از نانوولاستونیت در طرح اختلاط کمتر است. همچنین در درجات کم خوردگی میزان این اختلاف نسبت به درجات بالای خوردگی بیشتر است این نتایج با نتایج حاصل از اختلاف پتانسیل نيم ييل و مقاومت الكتريكي انطباق دارد. مقدار كاهش جرم دو رده كمتر مي شود.

جرم تیرهای NC و NCW زیاد و به حدود ۳۵٪ می رسد درصورتی که با گذر زمان خوردگی، به علت افزایش و توسعه ترکها و از بین رفتن بخش عمده مقاومت الکتریکی بتن، میزان که این مقادیر نشان میدهد تابع با دقت بالایی برازش شده است و این اختلاف کم و به حدود ۱۲٪ میرسد. در این شکل عرض تر کهای ایجاد شده، به صورت میانگین نشان داده شده است.

درتیرهای NCW1 تا NCW3 عرض ترک با رشدی نسبتا ثابت در حال افزایش است پس از آن با افزایش ناگهانی عرض ترک نقطه شکستی در نمودار مشاهده می گردد. در خصوص تیرهای بدون نانوولاستونیت نقطه شکست در NC2 مشاهده می گردد. از طرفی عرض میانگین ترکها در تیرهای NCW از تیرهای NC کمتر است به گونهای که مقدار میانگین عرض ترک در تیرهای NC1 و NCW1 به ترتیب برابر ۰/۰۷ mm و در تیرهای NC5 و NCW5 به ترتیب برابر ۱/۳۵mm و ۱/۵۲mm مىباشد.

افزایش عرض ترکها با کاهش مقاومت الکتریکی تیرها همراه است و اختلاف مقاومت الکتریکی تیرهای سری NC و NCW را کاهش می دهد و در نتیجه با گذر زمان اختلاف کاهش جرم این

شكل ١٢- مقايسه درصد جرم كاهش يافته تئوري با اندازه گيري شده، الف) بتن معمولي، ب) بتن حاوي نانوولاستونيت

شکل ۱۳ – کاهش جرم میلگرد در تیرهای سری NC و NCW در مقایسه با عرض میانگین ترکهای ناشی از خوردگی

٤- نتیجه گیری

تیرهای بتن مسلح حاوی نانوولاستونیت (NCW) تحت بار اعمالی در شرایط خوردگی تسریع شده مورد ارزیابی قرار گرفته و با تیرهای بتن معمولی (NC) مقایسه شدند. ارزیابیها بر اساس پارامترهای اختلاف پتانسیل نیم پیل، مقاومت الکتریکی و کاهش جرم میلگرد صورت پذیرفت. نتایج بهدست آمده از این تحقیق عبارتند از:

۱- نانوولاستونیت به دلیل دارا بودن ساختاری سوزنی و فیبری شکل و ابعاد کوچک نسبت به سیمان منافذ موئینه داخل بتن را پر نموده و شبکه ماتریسی متراکمتری ایجاد مینماید و سبب کاهش احتمال خوردگی میلگرد، افزایش مقاومت الکتریکی، کاهش عرض ترک و در نتیجه کاهش جرم میلگرد میشود.

۲- نتایج آزمایش نیم پیل نشان داد که نانوولاستونیت تأثیر چشمگیری در بهبود مقادیر اختلاف پتانسیل و در نتیجه کاهش احتمال خوردگی دارد. به گونهای که در درجات کم خوردگی میزان اختلاف پتانسیل تیرهای NC نسبت به تیرهای NCW به-صورت میانگین حدود ۲۱٪ منفی تر است.

 ۵- رابطه مناسبی بین کاهش اختلاف پتانسیل نیم پیل و درصد کاهش جرم در نمونههای NC و WOW وجود دارد. با استفاده از این رابطه می توان بر اساس درصد کاهش جرم میزان کاهش اختلاف پتانسیل نیم پیل نسبت به مقدار اولیه آن را تعیین نمود.
 ۶- نتایج مقاومت الکتریکی نشان داد مقاومت الکتریکی تیرهای WCW به طور میانگین حدود ۲/۱ برابر تیرهای NC در طی انجام آزمایش خوردگی تسریع شده می باشد. استفاده از ذرات نانوولاستونیت در طرح اختلاط تیرهای WCW سبب اصلاح ساختار ماتریسی سیمان و پرشدن منافذ بتن و افزایش مقاومت الکتریکی آن می شود. این عامل می تواند سبب افزایش عمر مفید سازههای بتن مسلح در شرایط محیطی خوردنده شود.

۷- نتایج کاهش جرم میلگردها نشان داد میزان کاهش جرم در اثر خوردگی در نمونههای NCW در مقایسه با نمونههای NC کمتر است. میزان این اختلاف در تیرهای با مدت زمان رویارویی کم (NCH و NCW) حدود ۳۵٪ بوده که با افزایش میزان خوردگی به علت توسعه ترکها و از بین رفتن بخش عمده مقاومت الکتریکی بتن مقدار اختلاف کم و به حدود ۱۰٪ می رسد. این نتیجه با دادههای حاصل از اختلاف پتانسیل نیم پیل و مقاومت الکتریکی تیرها انطباق دارد.

۸- عرض میانگین ترکهای ایجاد شده در تیرهای NCW در سطوح مختلف خوردگی کمتر از تیرهای NC میباشد که میتواند نقش قابل توجهی در افزایش دوام سازههای بتن مسلح داشته باشد.

٥- مراجع

[1] Hassan, A. A. A., Hossain, K. M. A, and Lachemi, M., "Corrosion resistance of selfconsolidating concrete in full-scale reinforced beams," Cement and Concrete Composites, vol. 31, no. 1, p. 29-38, 2009.

[2] Aveldaño, R. R., and Ortega, N. F., "Characterization of concrete cracking due to corrosion of reinforcements in different environments", Construction and Building Materials, vol. 25, no. 2, p. 630-637, 2011.

[3] Leelalerkiet, V., Kyung, J.-W., Ohtsu, M., et al.,
"Analysis of half-cell potential measurement for corrosion of reinforced concrete", Construction and Building Materials, vol. 18, no. 3, p. 155-162, 2004.
[4] Kim, Y. Y., Kim, J. M., Bang, J.-W., et al.,
"Effect of cover depth, w/c ratio, and crack width

[17] American Society for Testing and Materials, ASTM C 143. Standard test method for slump of hydraulic-cement concrete, 2001.

[18] British Standard Institution, BS 1881-116:83, Method for determination of compressive strength of concrete cubes, 1983.

[19] Malumbela, G., Moyo, P., and Alexander, M., "A step towards standardising accelerated corrosion tests on laboratory reinforced concrete specimens", Journal of the south African institution of civil engineering, vol. 54, no. 2, p. 78–85, 2012.

[20] Rinaldi, Z., Imperatore, S., and Valente, C., "Experimental evaluation of the flexural behavior of corroded P/C beams", Construction and Building Materials, vol. 24, p. 2267–2278, 2010.

[21] El Maaddawy, T. and Soudki, K.,"Effectiveness of impressed current technique to simulate corrosion of steel reinforcement in concrete." Journal of Material in Civil Engineering., vol. 15:1(41), p. 41-47, 2003.

[22] Malumbela, G., Moyo, P., and Alexander, M., "Longitudinal strains and stiffness of RC beams under load as measures of corrosion levels," Engineering Structures, vol. 35, p. 215-227, 2012.

[23] American society for testing and materials, ASTM C 876. Standard test method for half cell potential of reinforcing steel in concrete, 1991.

[24] Markeset, G., and Myrdal, R., Modelling of reinforcement corrosion in concrete - State of the art, COIN P4 Operational service life design, SP 4.1 F Service life modelling and prediction, Concrete Innovation Center, 2008.

[25] Society for Testing and Materials, ASTM G1. Standard practice for preparing, cleaning, and evaluating corrosion test specimens, 2003. on half cell potential in cracked concrete exposed to salt sprayed condition", Construction and Building Materials, vol. 54, p. 636-645, 2014.

[5] Zou, Z. H., Wu, J., Wang, and Z. Wang, "Relationship between half-cell potential and corrosion level of rebar in concrete", Corrosion Engineering, Science and Technology, p. 1-8, 2016.
[6] Nygaard, P. V., "Non-destructive electrochemical monitoring of reinforcement corrosion", Phd thesis, Department of Civil Engineering, Technical University of Denmark, 2008.

[7] Kalla, P., Misra, A., Gupta, R. C., et al., "Mechanical and durability studies on concrete containing wollastonite–fly ash combination", Construction and Building Materials, vol. 40, p. 1142-1150, 2013.

[8] Miri, M., Beheshti Nezhad, H., and Jafari, M., "Experimental investigation on mechanical properties of concrete containing nano wollastonite and modeling with GMDH- type neural networks", (in Persian), Amirkabir Journal of Science & Research (Civil & Environmental Engineering), vol. 46, No. 2, p. 49- 51, 2014.

[9] Ni, T., Zhang, L., and Yuan, B., "Influence of wollastonite or plant fiber on performance of autoclaved cement concrete", Applied Mechanics and Materials Vol. 99-100, p. 692-695, 2011.

[10] Zhang, LC.,"Durability of concrete containing wollastonite and fly ash", Advanced Materials Research, vol. 800, p. 361-364, 2013.

[11] Soliman, A. M., and Nehdi, M. L., "Effects of shrinkage reducing admixture and wollastonite microfiber on early-age behavior of ultra-high performance concrete", Cement and Concrete Composites, vol. 46, p. 81-89, 2014.

[12] Kalla, P., Rana, A., Chad, Y. B., et al., "Durability studies on concrete containing wollastonite", Journal of Cleaner Production, vol. 87, p. 726-734, 2015.

[13] American Society for Testing and Materials, ASTM C 150. Standard specification for portland cement

[14] American Society for Testing and Materials, ASTM C 618. Standard specification for coal fly ash and raw or calcined natural pozzolan for use in concrete,

[15] American Society for Testing and Materials, ASTM C33. Standard specification for concrete aggregates,

[16] American Society for Testing and Materials, ASTM C 494-99a. Standard specification for chemical admixtures for concrete, 2001

Experimental Investigation on Corrosion Parameters in Reinforced Concrete Beams Containing Nano Wollastonite

H .Beheshti Nezhad Ph.D. Student of Civil Engineering, Sistan and Baluchestan University, Iran M .Miri* Associate Professor, Sistan and Baluchestan University, Iran M .R .Ghasemi Professor, Sistan and Baluchestan University, Iran

Abstract

Periodic evaluation of the corrosion parameters is one of the methods usually used to assess the defects, resulting in increasing the service life of reinforced concrete (RC) structures in aggressive environments. In this paper the performance of NC and NCW beams in aggressive environment were compared. Ten RC beams (100×150×1500 mm) including 5 normal (NC) and 5 nano wollastonite concrete (NCW) samples were prepared and tested. All beams were monitored under simultaneous loading and accelerated corrosion. Evaluation of corrosion was conducted with measurement of half-cell potential difference (HCP), electrical resistance and rebar mass loss. The results showed that the terms of potential difference in NC beams was 20% more negative than NCW beams at slight corrosion levels. Also, the average amount of electrical resistance of NCW beams was 2.1 times as that of NC beams. Another finding of this study was a 35% difference between the rebar mass loss of NCW samples compared to their NC counterparts in terms of corrosion cracking, half-cell potential values, Electrical resistance, and rebar mass loss. As a result, the use of nano wollastonite, as a green admixture, can increase the service life of RC structures.

Keywords: RC beam, Corrosion, Half-cell potential difference, Electrical resistance, Nano wollastonite.

^{*}Corresponding author: Mmiri@eng.usb.ac.ir.